

Reindrift, biologi og forskningsformidling

I den nylig utgitte boka «Samisk reindrift, norske myter» (redigert av undertegnede sammen med Inger Marie Gaup Eira og Mikkel Nils Sara) kritiserer vi den rådende idéen om at det er for mange rein på vinterbeitene i Finnmark. Biologer ved Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) i Tromsø har frontet den idéen.

I debatten etter boklanseringen i Kautokeino 9. februar har jeg pekt på spriket mellom hva de biologiske dataene fra NINAs vegetasjonsovervåking faktisk viser og hva de involverte biologene påstår i mediene og formidler i rapporter til forvaltningen.

To ganger har NINA-biologene svart på kritikken i Altaposten. Den 22. februar berører de knapt temaet. I stedet forsøker de å vri debatten over på tilfældige og perifere spørsmål. Etter at jeg påpekte dette 29. februar, gjør de et nytt forsøk på å svare 9. mars. Men også denne gangen unnlater de å forholde seg til kritikken, og i stedet kaster de frem påstander om at jeg mangler kunnskaper og feiltolker forskningens deres.

I tillegg forsøker de å etablere reindrift som et rent biologisk forskningsfelt hvor kun biologer sitter på en kompetanse det er verdt å ta hensyn til. Selv har jeg arbeidet i 30 år med tverrfaglige studier av pastorale systemer (beitesystemer) i flere land, også i samarbeid med biologer. Reindrift er, som de fleste vet, et politisert forskningstema hvor en tverrfaglig forståelse, etter min mening, er helt nødvendig. Enhver presentasjon av biologiske data vil ha samfunnsmessige og politiske konsekvenser. Skal man være tabloid, som disse NINA-biologene ofte er, bør man ha solide data som peker i én tydelig retning. Jeg har vist at det tabloide budskapet om overbelastede beiter på grunn av for mange rein ikke støttes av biologenes egne data som peker mot

VENIGE OM BEITEGRUNNLAG: – NINA-biologene tilpasser argumentasjonen til en ferdiglaget konklusjon om at det er for mange rein, mener Tor Benjaminsen. (Illustrasjonsbilde)

langt mer komplekse sammenhenger mellom reintall, beiter og klima.

Til sitt forsvar sier de at «det er vanskelig å få media til å fremstille resultater så nyansert som man kunne ønske». Men de burde jo i det minste kunne klare å få NINAs egen kommunikasjonsavdeling til å gi et mer nyansert budskap enn at «for mange rein fører til mindre lav på vidda». Gjennom slike overskrifter og i de påfølgende intervjuer etter publiseringen av den siste vegetasjonsrapporten for et år siden fremtrer ikke disse biologene som seriøse formidlere av forskning.

Et annet eksempel på tvilsom forskningsformidling fra NINA finner vi i behandlingen av det faktum at lavmengden på Finnmarksvidda økte fra 1998 til 2005. Dette skjedde samtidig med en betydelig økning i reintallene. Da to kolleger og jeg påpekte dette i en artikkel i Dagbladet i 2011, benektet for-

bausende nok NINA-biologene at reintallet hadde økt. I stedet påstod de feilaktig at reintallet hadde gått ned, og at dette korrelerte direkte med økningen i lav. Det er vanskelig å vite om denne uttalen skyldes bevisst feilinformasjon eller kun inkompetanse. Uansett, den gangen var argumentet at det var en «sterk korrelasjon» mellom økning i lav og nedgang i reintall. I sitt innlegg 9. mars hevder imidlertid disse biologene at jeg feilaktig forventer en umiddelbar respons fra laven på endringer i reintall. Nei, jeg forventer ikke en slik umiddelbar respons. Men jeg forventer en konsekvent argumentasjon fra forskere. NINA-biologene tilpasser i stedet argumentasjonen til en ferdiglaget konklusjon: «Det er for mange rein!». Dette skjer tilsynelatende uavhengig av hva dataene deres viser.

I samme innlegg skriver NINA-biologene at jeg ikke har satt

meg inn i forskningen deres, siden jeg mener at man bør ha «et større fokus på muligheten for at den observerte variasjonen i lavmengden skyldes klimatiske forhold og ikke reinbeiting». De har nemlig observert mindre lav utenfor kurvene som beskytter lavene mot beiting. Men noe annet ville jo vært overraskende. Dette bekrefter bare det de fleste allerede vet – at rein spiser lav. Det virker som enhver nedgang i lavmengden er negativt for disse biologene. Det vi derimot bør være opptatt av er om beitingen er så hard at den fører til en varig nedgang i lavdekket og at lavmengden på vinterbeitene er for liten i forhold til reintallene. Dette har ikke NINA-biologene vært i nærheten av å kunne vise selv om de forsøker å gi inntrykk av det.

Tor A. Benjaminsen
Professor
Norges miljø- og
biovitenskapelige universitet

Frivillighet i påsken

Med de store ankomstene av folk på flukt i høst og vinter, har folk i hopetall meldt seg til organisasjonene, eller på egenhånd tatt initiativer til å hjelpe. Folk har følt seg velkomne og ivarettede. Påsken vil – som vanlig – vise et ski- og fjellferierende Norge, med den uvurderlige både profesjonelle og frivillige beredskap på plass. Det samme gjelder alle de som sitter på vakttelefoner, som er telefonvenner, eller de mange som lager aktiviteter for de som synes høytider er krevende. Med andre ord: Mistanken om at frivillig arbeid var i ferd med å gå ut på dato i Norge er til de grader gjort til skamme. Over hele landet gir frivillige bidrag til at folk får en bedre hverdag, samtidig som de gjør lokalsamfunna sterkere.

De tørre tallene fra statistikken viser at den frivillige innsats utgjør 128 milliarder kroner årlig, og at den utgjør om lag 140 000 årsverk.

Vi har lang tradisjon for frivillig innsats, men det er kanskje ikke så ofte at vi har tatt oss bryet med å se etter hvordan frivillighet og myndigheter kan spille på lag for å la den vokse. Heldigvis har vi fått forskning som kan fortelle oss om utviklingstrekk og trender som betyr noe for frivillighetsutviklingen. Og det nok så nye fellesskapet gjennom Frivillighet Norge, gir oss kunnskap og ideer til hva som kreves av samfunnsmessig tilrettelegging for å få vekst og utvikling.

Iveren etter å bli en bedre tilrettelegger, har ført til at frivilligheten har fått en viktig plass på det politiske kartet. Vi vil at flere skal bli inkludert i de små og store fellesskap, som betyr så mye for mange av oss. Folkehelse blir bedre, når flere holder seg i form gjennom fysisk aktivitet, både som organiserte i idretten, eller som del av mer spontane turgrupper. Ideelle organisasjoner av ulikt slag bidrar med livskvalitet og tjenestetilbud, som også inneholder frivillige innslag av uvurderlig betydning.

Vi trenger tiltak for frivilligheten og i kulturpolitikken, som bidrar til at alle kan få mulighet til å delta, enten som utøvere, tilrettelegger eller tilskuer. Myndighetenes samarbeid med frivillige både kan og bør styrkes.

Framtidas valg for sjømatnæringen

Stortingets næringskomité gav sist torsdag sin innstilling til regjeringens sjømatindustrimelding. Komiteen gjorde mange kloke valg. Med nedgangstider i oljenæringen og økende arbeidsledighet, er det viktigere enn noen gang at vi serger for best mulig lønnsomhet i en våre framtidens næringer. Vi står overfor viktige beslutninger i norsk fiskeripolitikk fremover.

Næringskomiteen har samlet seg rundt flere fellesvedtak, og en rekke av de foreslåtte tiltakene er helt i tråd med hva regjeringen opprinnelig foreslo. Det

KRONIKK

Av Per Sandberg
Fiskeriminister

være seg arbeidet med å jevne ut sesongen, ekspertutvalg for førstehåndsomsetning og økt satsing på forskning og utvikling. Komiteen står også samlet bak ønsket om en samlet gjennomgang av de tre pliktene – bearbeidingsplikten, leveringsplikten og aktivitetsplikten. Med den debatten som har vært om dette kan det være fornuftig å utvide

kommisjonens arbeid slik at vi får et bredest mulig forlik.

Komiteen har altså verken sagt ja eller nei til regjeringens forslag. Hva resultatet blir, hvilken innstilling kommisjonen kommer med, og hvilke vurderinger jeg gjør for å legge frem en ny sak for Stortinget vil være en anbefaling med utgangspunkt i kommisjonens forslag. Jeg tar sikte på å komme tilbake til Stortinget så raskt som praktisk mulig.

Det som nå er viktig er at det skapes best mulig lønnsomhet for hele sjømatnæringa, og at vi

har et samlet politisk miljø som utarbeider forutsigbare og stabile rammevilkår for næringen.

Jeg tror ikke på at vi som politikere kan regulere oss fram til lønnsomhet. Noen av anmodningsvedtakene i næringskomiteen innstilling mener jeg heller ikke akkurat legger opp til det. Det er kundene og markedene som bestemmer hvilke produkter som er attraktive. Da er det bedre at vi overlater til næringen selv, både fiskerne og industrien å definere hva som vil være lønnsomt fremover.

En helsepolitisk skandale

Pasientreiser er etter hvert blitt svært utfordrende for pasienter i hele Finnmark. Pasienter fra mange steder i fylket som skal til sykehus for undersøkelse eller behandling, opplever total

det ikke tillates annen transport. Det er å ta fra legen sin faglige dømmekraft. I tillegg er det i strid med pasientens rettigheter. Finnmark Venstre er reagerer kraftig på den behand-

ønsker å bli behandlet i et moderne og ressurssterkt samfunn.

Finnmark Venstre krever at:
• Helse Nord nå instruerer Pasientreisekontoret om at pasient-

skal benyttes, så skal Pasientreisekontoret etterkomme dette.
• Spesialisthelsetjenesten må planlegge konsultasjoner på en slik måte at pasienter som har lang reisetid kan være hjemme